

Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap

Kontrollutvalget
Fredrik Selmers vei 3
0663 OSLO

Deres ref.: Vår ref. (saksnr.): Saksbeh.: Dato: 21/3732 - 5 28.10.2021

Spørsmål til byråden: Oslo-barnevernets arbeid med sterkt hjelpetrengende barn og unge med til dels kriminell adferd

Kontrollutvalget har i e-post av 6. september 2021 bedt om et notat «om driftsrammer (herunder grensesetting), dimensjonering, ansvar mv. hva gjelder Oslo-barnevernets arbeid med sterkt hjelpetrengende barn og unge med til dels kriminell adferd.» Det er i e-posten vist til et oppslag i Aftenposten 19. juli under overskriften «Statsforvalteren: Det ser ikke ut til at barnevernet har lyktes i sitt arbeid med de to brødrene».

Aktuelle hjemler i barnevernloven

Kunnskap om barn og unge som begår kriminalitet viser et sammensatt utfordringsbilde, og hvor det er behov for en helhetlig tilnærming for å gi god hjelp til disse barna. Mange kommer fra familier med utfordringer knyttet til levekår, helse og marginalisering. Derfor må hjelpen barna får bygges opp rundt rotårsakene til at barn begår kriminelle handlinger. I Oslo innebærer det et samarbeid mellom kriminalitetsforebyggende tiltak, politi, barnevern, skole og evt. andre viktige tjenester for barna og familien.

De fleste barn og unge som bor på barneverninstitusjon bor der fordi foreldrene ikke er i stand til å ivareta dem godt nok i hjemmet. Spørsmålet fra Kontrollutvalget henviser til «sterkt hjelpetrengende barn og unge med til dels kriminell adferd». Vi tolker dette dithen at dette er barn og unge som i en periode må flytte på institusjon fordi barneverntjenesten og/eller fylkesnemnda vurderer at det er behov for behandling, undersøkelse, observasjon m.m. Det er da snakk om tiltak som er hjemlet i barnevernlovens §§ 4-24 (tvang), 4-25 (akutt) eller 4-26 (frivillig). Kriteriene for disse flyttingene er:

*«Et barn som har vist alvorlige atferdsvansker
- ved alvorlig eller gjentatt kriminalitet,
- ved vedvarende misbruk av rusmidler eller
- på annen måte*

kan uten eget samtykke eller samtykke fra den som har foreldreansvaret for barnet, plasseres i en institusjon for observasjon, undersøkelse og korttidsbehandling i opptil fire uker, eller i den kortere tid som er fastsatt i vedtaket [...].»

Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap
Besøksadresse:
Rådhuset
Postadresse:
Rådhuset, 0037 OSLO
Telefon: 21 80 21 80
postmottak@byr.oslo.kommune.no Org.

Nr.: 974767597
oslo.kommune.no

Oslo kommune

2

«Er det trolig at et barn som nevnt i første ledd har behov for mer langvarig behandling, kan

det treffes vedtak om at barnet skal plasseres i en behandlings- eller opplæringsinstitusjon i opptil tolv måneder uten eget samtykke eller samtykket for den som har foreldreansvaret for barnet.»

Det formelle grunnlaget for flytting til institusjon sier ikke noe om hva som er bakgrunnen for de vanskene barnet har og uttrykker. For å hjelpe barn som har sterke smerteuttrykk, må vi se bak selve handlingen eller atferden. Barn har mye kunnskap om livet sitt, og voksne må snakke med dem og forstå hva som ligger bak atferd og handlinger. For å vise den formelle begrunnelsen og forankringen i lovverket velger jeg likevel å bruke atferds-begrepet her.

Rammer for institusjonsbehandling, jf. §§ 4-24 og 4-26 i barnevernloven

En vurdering av hva som er barnets beste skal legges til grunn for alle tiltak i barnevernet, og formålet med institusjonsopphold er at institusjonen skal tilby forsvarlig omsorg og behandling. Tiltak i barnevernloven skal aldri iverksettes for å ivareta samfunnets behov for vern. Dette gjelder også der barn og unge begår kriminelle handlinger. En vurdering av hva som er barnets beste skal legges til grunn. Uansett hvordan et barn kan fremstå gir ikke barnevernloven hjemmel for å iverksette tiltak utelukkende fordi samfunnet kan ha et behov for en eller annen beskyttelse mot dette.

Forskrift om krav til kvalitet og interkontroll i barneverninstitusjoner gir bestemte krav til barneverninstitusjoner. Det er krav til medvirkning, planer, metode, fysisk utforming, kompetanse og bemanning. Barne- og familieetaten godkjenner og kvalitetskontrollerer både Oslo kommunes egne barneverninstitusjoner og sentre for foreldre og barn, og tilsvarende institusjoner drevet av private eiere.

Felles for alle barn som bor på barneverninstitusjon i Norge er at de har noen helt grunnleggende rettigheter. De har krav på et godt og trygt miljø, å bli hørt i alle saker som omhandler dem, og å alltid bli behandlet med respekt. Statsforvalteren fører tilsyn med alle barneverninstitusjoner, og institusjoner som de det er snakk om her – de som tar imot barn jf. §§ 4-24 og 4-26 i barnevernloven – er underlag strengere krav til tilsyn enn andre institusjoner. Dersom barn som bor på institusjon er uenig eller misfornøyd med noe, eller opplever at rettighetene deres ikke blir ivaretatt, kan de klage til Statsforvalteren.

Forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barneverninstitusjon (rettighetsforskriften) skal sikre barn og unge på barneverninstitusjon forsvarlig omsorg og behandling. Som hovedregel skal ikke barneverninstitusjoner bruke tvang, og barneverninstitusjonene er forpliktet til å arbeide forebyggende for å unngå tvangsbruk, jf. rettighetsforskriften § 12.

Rettighetsforskriftens kapittel 4 gir barneverninstitusjonene unntaksvis anledning til å sette begrensninger for barn som bor på institusjon. Det må fattes vedtak og skrives tvangsprotokoll ved bruk av tvang dersom dette gjøres, og tvangstiltakene må være begrunnet i at de er nødvendig for å gi god hjelp og behandling. Vedtakene kan ikke gjelde for mer enn 14 dager av gangen, og vedtakene kan påklages. Eksempler på situasjoner hvor det kan brukes tvang er:

- For barn som bor på barneverninstitusjon jf. § 4-24 (tvang) kan institusjonen sette grenser for hvor barna kan gå, både innenfor og utenfor institusjonens område, dersom dette er nødvendig for å gi god hjelp og behandling.
- Institusjonen kan begrense barnets tilgang til elektroniske kommunikasjonsmidler dersom dette er nødvendig for å gi god hjelp og behandling.
- Institusjonen kan nekte barnet besøk dersom det er nødvendig for å gi god hjelp og behandling. Dette kan f.eks. være dersom barnet ønsker besøk fra rusmiljø eller annet kriminelt miljø. - Fylkesnemnda kan pålegge at barnet avlegger urinprøver.

3

Dimensjonering av Oslo kommunens institusjonstilbud

Oslo kommune ved Barne- og familieetaten (BFE) drifter i dag tolv institusjonstiltak rettet mot barn og unge som i en kortere eller lengre periode mottar omsorg og/eller behandling i institusjon. I tillegg har BFE ett institusjonstiltak rettet mot sped- og småbarn og deres foreldre/omsorgspersoner. BFE har ingen institusjoner som er spesialisert for å ivareta barn med omfattende rusmiddelmisbruk. Tre av institusjonene er organisert og rettet mot å hjelpe barn som flyttes etter atferdsbestemmelsene i

barnevernloven:

Barnevernets akuttinstitusjon for ungdom er i hovedsak en akuttinstitusjon jf. § 4-6 og § 4-25 som utgjør byens beredskap for å ivareta ungdom som må hasteflyttes ut av hjemmet sitt. Institusjonen tilbyr også «observasjon, undersøkelse og korttidsbehandling» jf. bvl. § 4-24 1. ledd. Dette tilbudet er bygget opp i

samarbeid med Nic Waal og innebærer at *bydelene kan be om utredning av barn der det er behov for mer kunnskap om f.eks. traumer og bakgrunn, slik eventuell videre hjelp blir mer målrettet*. Utredningen gjøres i tett samarbeid med barnet og andre viktige personer i barnets liv. Tilbudet gjelder barn som oppfyller kriteriene etter § 4-24 i barnevernloven og må besluttes av Fylkesnemnda.

Adamstuen ungdomstiltak ble etablert høsten 2019 og tilbyr omsorg og behandling for barn fra 12 og til og med 15 år med alvorlige «atferdsvansker», jf. bvl. § 4-24. Institusjonen har *traumesensitiv tilnærming* og er godkjent for å hjelpe opp til 3 barn om gangen.

Visterflo ungdomstiltak ble etablert i 2018 og gir omsorg og behandling for barn fra 15 til og med 18 år med alvorlige «atferdsvansker», jf. bvl. §§ 4-24 og 4-26. Institusjonen er godkjent for å ivareta 2 ungdommer på samme tid.

Som et supplement til det kommunale institusjonstilbudet kjøpes det plasser fra private leverandører. Rettighetsforskriftens bestemmelser gjelder også i private institusjoner.

Bydelene har ansvaret for oppfølging av barn og unge i barneverntiltak, også oppfølging av barn og unge som bor på institusjon. Når et barn trenger et opphold på en barneverninstitusjon, henvender bydelene seg til BFE med beskrivelser og vurderinger av hva barnet har behov for. Hvordan barnet selv vurderer egen situasjon og eget behov er en del av denne vurderingen. BFE gir da tilbud om egnet tiltak – i kommunal eller privat regi. Det er bydelen som beslutter hvilket av de aktuelle tiltakene barnet skal få.

Utvikling av kommunale institusjonstiltak til den målgruppen det er snakk om her er en utfordring av flere grunner. Hvert enkelt barn og hver enkelt ungdom som dette gjelder har omfattende behov. BFE jobber kontinuerlig for å utvikle trygge og nyttige tiltak til denne målgruppen. Gjennom kunnskap fra barn, tilsyn og ulike gjennomganger er det påpekt behov for å styrke tilbudet barna får her. BFE har etablert nye institusjonstilbud, og også nye arenaflexible tiltak for å møte barna og bydelenes behov for tiltak på en bedre måte.

Med vennlig hilsen

Sunniva Holmås Eidsvoll

byråd